

Bon Phŭm Bend

Svátky shromáždění dárců jídla určené přétům

Kambodžané se domnívají, že se většina živých bytostí po smrti znovu zrodí. Kvůli špatné *kammě* některé bytosti zůstávají ve světě duchů, některé ve zvířecím světě apod. Každý rok, během patnácti dnů, jsou hladoví *prétové*, tj. duchové v pekelném světě, propuštěni na svět lidí a hledají tady své žijící příbuzné. Příbuzní za ně medituji a připravují jim dánu ve formě jídla a pití, které měli ve svém pozemském životě rádi.

Patnáctidenní dodržování **Phŭm Bend**, neboli Dne předků, je čas, kdy si žijící příbuzní vzpomenou na své předky a nabízejí jídlo pro ty, kteří mají smůlu, že se jsou stále chyceni ve světě hladových *prétů*. Tyto svátky jsou příležitostí pro žijící příbuzné k meditování a posílání *mettā* *prétům*. Tím se oslabí jejich špatná *kamma*, což jim umožní dostat se brzy z bídného světa a znovu se zrodit ve světě vyšších bytostí jako je svět lidí, nebo svět *dévů*. Dále mají tyto svátky význam pro žijící, především mladší lidi, v projevování vděčnosti, lásky a úcty vůči předkům a starším lidem.

Mniši, *upāsakové* a *upāsiky* intenzivně recitují a medituji. Každý den mniši recitují (zpívají) v buddhistických chrámech od čtyř do sedmi hodin rána a večer dlouho do noci, v khmerštině tomu říkáme *Parathavá sout (chanting parita)*.

Pro laiky existuje jedna skladba v khmerštině o *prétech*. Říkáme jí pláč *prétů* (představuje pláč zklamaných *prétů*, kteří nenašli své blízké v chrámech s jídlem). Tato píseň zní velmi zarmouceně a uvádí skoro každého člověka k pláči.

Bon = Bun v khmerštině znamená svátek a vždy je spojený se štědrostí, tj. *dānou*

Phŭm Bend, je khmersky známý hovorový lidový název pro shromáždění dárců (rýže) jídla.

Phŭm = Proŭm = shromáždění

Bend známe z *pindapāty*, ale v tomto případě mniši nejdou ven za almužnou, ale naopak laici jim přináší dánu během těchto svátků až do klášterů. Mimo jiné i proto, poněvadž svátky probíhají v období *vassa*. **Bend** má v khmerštině přímý jazykový význam spojený s vařenou rýží **Báy**, tvarovanou do podoby šišek nebo kuliček, kterým se říká **Báy Bend**.

Báy Bend (tvarovaná rýže) je určená pro *préty*. V současnosti je lidí více a jsou víc úspěšní, proto v některých částech země lidé rýži již netvarují, ale poslední dávku sypou přímo do mísy (umělé či kovové).

Kan Bend znamená Dodržování *dāny*, tj. že z úcty a lásky k (zemřelým) předkům a blízkým, by měla každá rodina přinést do kláštera *dānu* (jídlo) aspoň jednou během těchto svátků (15 dnů). V těchto dnech nebývá v chrámech tolik laiků jako při **Phŭm**

Bend. Tito lidé si nedovolí propásnout jedinečnou příležitost, protože neví, zda po smrti budou všichni jejich zemřelí předkové a blízcí osvobozeni ze světa hříšníků kvůli své špatné *kammě*. Jako odraz způsobů svého života si všímáme svého okolí, svých rodičů, vzpomínáme na doby, kdy nás přivedli na svět a vychovávali nás. Každý z nás nezná *Dhammu* a ne každý má možnost si zvolit snadné, jednoduché, poctivé živobytí, ale žádný rodič nenechá své potomky hladovět, nebo nějakým způsobem trpět. Aby nás uživil a vychoval, museli někteří kvůli nám bez váhání zabíjet, krást, lhát atd.

Proto vděčíme svým předkům za jejich obětavost a měli bychom využít těchto příležitostí, abychom jim vynahradili to, co jsme nestihli udělat během jejich života. Smutné je, že většina žijících si neuvědomuje, jak se v životě nechovají hezky k sobě navzájem a vzpomenou si na to, až po smrti svých blízkých. Skutečnost je taková, že tyto tradice dodržujeme, ale své zemřelé okem nespatříme. Jídlo jim neseme a v myslí jen doufáme, že tito *prétové* se během těchto svátků nasytí.

Dak Bend znamená přinášet *dānu* (jídlo) do kláštera a nabízet ho mnichům během **Kan Bend**.

Bon Ph̄tum Bend obvykle začíná od prvního dne po úplňku mezi měsícem září a říjnem, dle lunárního kalendáře až do posledního dne nova (ubývajícího měsíce), což představuje patnáct dní, kdy (podle pověsti) duchové předků jsou propuštěni na svět lidí, aby navštívili své žijící příbuzné. V letošním roce začínají od 13. a vrcholí dnem 27. září.

Ph̄tum Bend je patnáctý a poslední tzv. **Vrcholový den** dodržování, je to svátek velmi významný a speciální. Při slavnosti se sejde v místním buddhistickém chrámu velké shromáždění laiků. Ten, kdo chyběl během **Kan Bend**, musí se dostavit alespoň na **Ph̄tum Bend**. Pověra říká, že pokud se někdo během těchto svátků ani jednou nedostaví s jídlem do buddhistického chrámu, ohrozí ho neklid, neúspěch a nepokoj během celého

roku, dokud to nenapraví, protože *prétové* se jim mohou, z hladu a bídy, mstít a mohou je proklít.

Den předtím (**Ph̄tum Bend**) se příbuzní, blízcí a přátelé rodiny zemřelých sejdou v chrámu k přípravám. Uloží tradičně naleštěné urny předků v *kuti* chrámu a poté je přenesou k *Vihāře* (hlavní chantingová a meditační místnost), pokud se sem nevejdou, zůstanou ve velkém *kuti*. Jména předků jsou zaznamenána v seznamu pozvaných. To je důležité proto, že duchové nemohou přijímat nabídky, pokud k tomu nejsou vyzváni žijícími příbuznými prostřednictvím mnichů. Venku v areálu chrámu je laiky postavený kopeček z písku nebo rýže, záleží na hojnosti této oblasti. Tento kopeček je symbolem relikvie Buddhových vlasů. Věří se, že v době, kdy princ *Siddhāttha* odešel do bezdomoví, uřízl si (oholil) své vlasy. V tom okamžiku se jeho

vlasly vznesly do světa *Tusity*, ve kterém jsou nejspíše uloženy vlasů všech Buddhaů. V pozdější době žili dva manželé, muž byl řezník a po smrti měl propadnout peklu. Zato jeho žena měla dobrou *kammu* i z minulých životů. Zemřela dříve než její muž a dostala se do světa *dévů* a tam pokračovala v dobré *kammě*. Když se dozvěděla, že její muž brzy zemře, postavila kopec z bílého písku jako symbol Buddhovy relikvie (vlasů) jako výměnu za osvobození svého muže alespoň na šest dní. (Jeden den ve světě *dévů* je pro svět lidí asi jeden rok). Její muž se po smrti, díky zásluze své ženy, dostal do stejného světa jako ona. Z uvědomění toho, kolik utrpení, během svého života, způsobil jiným bytostem, s pomocí své ženy, konal jen dobrou *kammu*. Jak se blížil den návratu do pekla, aby se tam očistil, oba znovu postavili stejný kopec na počest Buddha, až nakonec přesáhla jeho dobrá *kamma* tu špatnou a zůstali spolu nadále ve světě *dévů*...

Na základě tohoto příběhu věří Khmerové (Kambodžané), že do kopečku pohřbí svou špatnou *kammu* a dávají si předsevzetí, že v budoucnu se budou snažit vést svůj život eticky a soucitně.

Kopeček na konci vlastního dne *Phŭm Bend* všichni zúčastnění polijí vodou jako symbol očištění a osvěžení.

Velmi časně ráno ve vrcholovém dni ***Phŭm Bend***, po recitaci a zpěvu, se z dálky ozývá bubnování, které svolává účastníky, aby si pospíšili s *dānou* do chrámu dříve, než se přiblíží poledne.

Před polednem ***Phŭm Bend*** jsou zapáleny svíčky i vonné tyčinky a samozřejmě nikdy nesmí chybět různé druhy květin na ozdobu a nejrůznější pokrmy pro mnichy. V jídelní hale nebo venku uprostřed chrámu (záleží na organizování laiky) je postavený dlouhý velký stůl, aby mohli dárci uložit *dānu* (jídlo). Mnišské mísy jsou postavené na stole do řady podle postavení mnichů v klášteře. Opat má mísu na začátku stolu a postupně ti ostatní, do mísy pro mnichy se u nás dává jenom rýže, další pokrmy se nabízí na jiném nádobí. Na konci řady mís je níže postavený stolek,

na kterém je položena miska ručně vyrobená z banánového listu do hranatého nebo kulatého tvaru, která by měla mít kryt (pokličku) kuželovitého tvaru a je určena pro *préty*.

Laici drží misku s rýží v obou rukách, postaví se do řady a postupně vkládají rýži do mísy každého mnicha. Každý laik dává rýži podle své štědrosti. Následuje *dāna* pro *préty*. Dárce vezme hrst rýže do dlaně a v rychlosti ji t varuje dokulata či šišata, nakonec rýžovou kuličku hodí do mísy pro

préty s přáním, aby se dostala k jeho blízkým zemřelým (*prétům*). Ostatní postupují stejným způsobem. Ten, který skončil s *dānou* rýže nejdříve, pospíší, aby mohl pokračovat s *dānou* ostatních druhů jídla umístěného vedle na stole.

Celý proces by měl proběhnout rychle, aby mniši nezmeškali polední přijímání jídla. V Kambodži jsou pravidla asi jako všude v Asii, že mniši musí max. do 12 hodin dojít svoje almužní jídlo.

Až mniši a laici dojí svůj oběd, odnese se mísa pro *préty* na okraj chrámového komplexu k plotu. Přečte se připravený seznam jmen zemřelých a spálí se. Při obřadu

předání *dāny* mnich přečte připravený seznam jmen a poté jej spálí. Tento rituál se provádí s cílem upozornit a nasměrovat putující duše do místa svých rodin (je to zřejmě převzatá tradice mahajánového buddhismu, které Khmerům (Kambodžanům) přinesli Číňané ve středověku při své imigraci do země Khmerů, v původní khmerské tradici není známo). Je to výzva pro duchy předků (*préty*), aby se připojili ke svým žijícím příbuzným. Po konzumaci

nabízeného jídla mniši pokračují v *chantingu*, požehnání a kropí (nebo sprchují) svícenou vodu na rodiny a jejich návštěvníky – *préty* (duchy předků). Stejnou vodou pokropí společně s laiky pískový kopeček (výše uvedený) a poté jej zboří. **Phŕum Bend** představuje čas pro vzpomínky a příležitost k hromadění dobré *kammy* k sobě samým a zemřelým předkům (*prétům*). Patnáctý den je tradičně následován **Phŕum Bend**. Rodiny v místní části se shromáždí a vykonávají rituály pro předky a nabízí obrovskou společnou hostinu všem účastníkům svátku. Bývá velká hojnost všech druhů pokrmů a nápojů, všeho voňavého a blýskavého... Zbývající jídlo, které se dá uskladnit (jako je **Nom Ansom** – rýžové válečky obalené banánovými listy) se udí nebo suší pro mnichy v období dešťů. Jídlo, které nelze skladovat, se posílá do chudobince, sirotčince, nemocnice, chudým a potřebným, aby se mohli nasytit a pochutnat si alespoň jednou za rok.

Tento den je obzvláště důležitý, protože ti předkové, kteří mají smůlu, že se stali *préty*, mohou pouze v tyto jediné dny získat potravu a těšit se z dobré *kammy* získané zásluhou svých příbuzných. *Prétové* jsou nejubožejší ze všech bytostí kvůli svojí špatné *kammě*. Na rozdíl od jiných duchů mají strach ze světla a jsou schopni přijímat pouze prostřednictvím *chantingu*, konaného mnichy. Říká se, že mniši jsou jako most spojující lidi a neviditelné bytosti (*préty*).

Bond Phŕum Bend má v Khmerské zemi i lidový význam. V tomto období se dešťový monzun chýlí ke konci a pro rolníky nastává nejvyšší čas začít osévat rýži a ostatní plodiny a zároveň udělat zásobu trvanlivých potravin pro dlouhodobé skladování (v dešťovém období dosáhne vlhkost vzduchu někdy až kolem 90%, což

vede ke klíčení všech druhů semen, které rolníkům velmi komplikuje život).

Nom (koláč nebo moučník) **Ansom** je nejoblíbenější trvanlivý pokrm vyrobený z lepkavé rýže, vignej mungo a sádla (slaného typu), lepkavá rýže a zralý banán nebo chlebovník (sladký typ) pokropené vymačkaným kokosovým mlékem ze strouhaného kokosového ořechu dohromady

obalené v banánovém listu do válcovitého tvaru pevně obvázané částí banánového stonku, aby se dovnitř nedostala voda, která způsobuje zkažení toho pokrmu, a vařený ve vodě nebo na páře. **Nom Ansom** (obalené rýžové válečky) nesmí chybět v žádném případě při těchto příležitostech.

Účast v **Phŕum Bend**, ať už jako host nebo účastník, je velmi důležitým aspektem kambodžské kultury. Je to čas na setkání a oslavy. Je to čas vyjádřit lásku a vděčnost svým mrtvým či žijícím předkům. Nabídkou jídla a dobré *kammy* těm, kteří jsou možná uvěznění v bídném světě, pomáhají žijící příbuzní zklidnit jejich utrpení a vést je zpět do koloběhu znovuzrození jako vyšší bytosti, které budou mít možnost shromažďovat dobrou *kammu* a těšit se na dosažení *nibbāny*. Pro žijící blízké je příležitostí k vyjádření soucitu, odpuštění, lásky, přátelství a sblížení se jeden druhému v neklidném a složitém koloběhu *samsāry* a zároveň je příležitost pro každého buddhistu ke kultivování *pāramī*...

Napsala: Sophoan Knorrová